

On tot és vidre

Teresa Colom

Pròleg de DAVID CASTILLO

Pagès editors
LLEIDA, 2009

© Teresa Colom i Pich, 2009

© del pròleg: David Castillo, 2009

© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2010
carrer Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat

Primera edició digital (e-pub): maig de 2010

ISBN: 978-84-9779-926-3

Disseny: Ton Gorgues / Xavier García

Aquesta edició correspon als continguts
de la primera edició en format paper d'abril de 2009

La ment és el predador que ens aguaita

Teresa Colom reté l'aire i diu el vers. Ho fa com els jugadors a punt de fer un llançament de tirs lliures o de xutar un penalti. Una mena de clímax de fràgil tensió, com un vidre prim o les ales d'una papallona. A continuació, s'endinsa en l'estructura del poema mentre el recita de memòria i el modula fins a ficar-nos en la bombolla que ha creat, un exercici alquímic per on la veu vocalitza cada paraula, cada gir, la freqüència i les cesures, com si fóssim en un reialme aliè a tot allò que pogués ser impoètic, inútil. He vist molts poetes recitar els seus versos, però Teresa Colom els explica diferent, atmosfèrics i sensuals, amb la duresa càlida del que t'ho pot dir tot si mantens l'atenció i et concentres com ella t'obliga a concentrar-te.

La manera de recitar té molt a veure amb la manera d'escriure. Colom busca una artificiositat per on articula un llenguatge modern i dúctil, també una unitat temàtica, en què les transformacions són la mateixa història, el trencament, el dolor, el fil de la caiguda per on s'esberla el poema: "La bellesa del verd sobre l'aigua estancada es percep des del seny que la cristal·litza; rebenta els quadrats que partien les molècules de vida...". Hi ha un ritme intern que ens subjuga, la cristal·lització, un dels símbols poderosos del poemari nou, en què el vertigen, l'escuma del mar, la papallona sense ales i les dificultats del viure tenen un alè d'esperança, un vitalisme que contrasta en les imatges, sovint marcades pel trencament o per la possibilitat d'un final precipitat cap al no-res.

ON TOT ÉS VIDRE és un pas endavant en la trajectòria de la poeta andorranera. Després d'una trajectòria per petits premis i editorials locals ens arriba amb un projecte que, sens dubte, té veu pròpia. No és innocent quan en un dels versos escriu: "La ment és el predador que ens aguaita". Som en un espai atemporal i sense una geografia limitada, una carto-

grafia de les sensacions per on els sentiments s'escolen lliures. La seva investigació ens dur cap a territoris que havien explorat altres poetes, com alguns de l'escola de Nova York: l'existencialista Karl Shapiro o Delmore Schwartz quan ens diu que "la responsabilitat comença en els somnis". I precisament és aquest àmbit, en la projecció onírica dels sentiments, com si formessin part d'una entitat metafísica, on la poeta se sent còmoda i ens captiva. L'obsessiva autointerrogació té moments de claredat extrema: "Un ós famolenc com la fragilitat del nostre ànim en un món que no perdona els ferits." El rerefons sovint fluctua pels nervis de cada vers, a la recerca de la sentència o de l'aforisme enmig de les seqüències sinuoses, esfereïdores, d'una tràgica elegància.

Colom s'aboca al buit o se situa en el límit de l'abisme. La sensació de caiguda és una altra de les constants unificadores d'alguns dels poemes. Un punt de surrealisme, o d'hiperrealisme, resulta inevitable quan la poeta es mostra més rotunda: "I amb el primer rampell em lligo una corda en el cervell de la qual tiro en el rampell segon per fer-me caure." L'impacte gairebé d'ictus accentua la proposició fonètica que esmentàvem al començament. Des d'un punt de vista fantasmagòric, gairebé gòtic, Colom ens passeja per un terreny romàntic, amb peces unides com un trencadís.

"Només el món continua il·lès", escriu de manera taxativa enmig dels dubtes extrems. Som nosaltres els que no sortim il·lesos d'aquesta lectura, on el suggeriment és per davant de l'evident, pura poesia. El risc de l'aposta és el seu guany: un instant de bellesa, subtil com el somriure de la poeta, pàl·lid i de força extraordinària... Teresa Colom entra amb força, després d'un gran treball de síntesi i correcció, en la nostra petita secta —o potser tribu— de la poesia catalana. Amb un plànol exacte dels naufragis de l'inconscient i de la supervivència. Armada amb el fil de la teranyina que s'aparta de la cara.

DAVID CASTILLO

Caure de cop
en el pou de la ment,
lliscós com una víscera
i així d'humà.
Estranya al que faré després
—aixecar-me per continuar
com si caure fos una impressió.
M'hi deixaria les ungles però en el descens res no té forma.
La consciència de la caiguda és la meva única solidesa.
Tot líquid per on m'escolo, però amniòtic
és massa dens perquè m'hi pugui ofegar.

Quina temperatura cal, més enllà de la pròpia,
perquè el seny de l'esperança no la pugui vèncer?
Però, si així fos, durant quanta estona?
No és la racionalitat qui domestica la bogeria,
els quadrats tornarien boja l'aigua
i la bellesa del verd sobre l'aigua estancada
es percep des del seny que la cristal·litza;
Rebenta els quadrats que partien les molècules de vida
i —crac— es va complint l'estructura.
Sempre hi ha estat, fins al fil de la caiguda.
Un degoteig que no ha arribat a desvincular-se ni a
[caure enlloc.

Cada angle, cada mà alçada en el buit
respon matemàticament a aquella simetria,
i sóc això, un previsible cristall de gel.

Aquesta és la meva aportació;
una extensió única, en una forma única,
a partir d'una mateixa figura, única per tots.

L'eco dels crits és absorbit per la profunditat dels cristalls.
Una maquinària llunyana entreteixida en nosaltres fins al
[fonedís.
Matisada la seva presència, convertida en sensació,
mentre els homes creiem fer-nos callar.

Escolta.
La veritat és massa silent
perquè la pugui respondre la raó.

Les cases no són parets i una porta,
les cases són una porta amb clau i parets opaques
—i finestres també, però tan sols finestres—
perquè si les cases fossin de vidre acabaríem en un racó,
implorant parets, aixafats pel vertigen d'una casa
encarada a la immensitat de les estrelles.

Al cel i a l'horitzó ens dirigim
però ens cal tancar la finestra i posar en un gerro les flors.
I mirar-les; concretes, nostres,
sense que el seu món ens torni la pregunta.

Quan del silenci de les coses emana tot allò que
[arribarem a saber
les mirades que de dia van al terra se'ns en van a les
[estrelles.
Obrim la trapa a les nostres balenes per veure-les saltar,
coneixedors que serà el seu pes l'àncora de retorn cap a
[les aigües profundes.
I tornarem a enfonsar els errors pels quals no hi ha consol,
els desitjos buits d'esperança,
les preguntes sense resposta;
però abans, potser veurem en les estrelles l'escuma d'un
[mar
i després en els arbres, l'escuma d'un mar,
per acabar veient en el silenci de les coses, l'escuma d'un
[mar.

Com una papallona sense ales
no em reconec sense versos,
però visc en un desert buit de flors que em necessiten.
L'aire és dens i tinc més força
en aquest lloc on no s'hi veu ningú.
Em miren des de la frescor de la sorra,
esperen que el sol em foradi les ales.
Poden veure els seus colors però no un lloc on volar.
Em conviden perquè són a dins.
No ho entenen, no em protegeix enterrar-me.

Un lleó sembla un lleó.
Una aranya sembla una aranya.
Però des del darrere dels ulls d'un home et pot estar
[mirant qualsevol.

M'han dit paraules
que se m'han cargolat al coll i m'han serpentejat entre
[els cabells.

Sovint he semblat més feliç que no era.
Els somriures atrauen el verí de les serps.

Ressegueixo amb els dits el marc de la finestra,
vorejo un vidre d'aigua que corre.
Em gronxo sense empenta, per inèrcia.
Penjades les cordes del marc, m'aturo en el mig
i l'aigua suau em cau des del centre del cap, cap a la resta.

No és silenci.
És l'escalfor d'un mateix que destria murmuris de les aigües.
Bromes baixes,
les peces sense forma del puzle que provem d'encaixar.

Carn morta, però fresca;
així no vaig decebre el deure.
Em menjava el temps amb cada hora que esperava que
[passés
i, amb el temps, la vida.

No sento moltes de les coses que entenc,
aquelles de la felicitat senzilla de viure.
No pretenc neutralitzar amb la raó
defectes que encara tinc.

I al damunt d'aquesta corcadura faig equilibris,
no sobre un terra de juntures opaques.
Enfonsaria tant el tacte de les meves plantes
que, tard o d'hora, cauria de genolls a cada pas.

En la quietud de l'àrtic comencen a cruixir molècules
[d'aigua.
Belugues esberlen la crosta que les separa de l'aire
fins que l'hivern forçós les tapia.
Tenen el temps comptat per trobar la bretxa
on l'ós blanc, afamat, espera.
Les belugues el perceben. Atrapades,
emergeixen, un cop i un altre, repartint-se el patiment.
L'ós té més possibilitats si se centra en una
i quan, mig descarnada, la treu de l'aigua a ella li queda
[tot clar.

La ment és el predador que ens aguaita
i és la primavera que desfà el gel,
un ós famolenc com la fragilitat del nostre ànim
en un món que no perdona els ferits.
Sentim les seves ungles.
Ens foraden en dies qualssevol sense acabar amb nosaltres.
Som belugues a les quals mai arriben a treure de l'aigua
però algunes perden l'esperança
i res no ens queda clar.

Potser el nostre coll pesa més que la deriva
però també és l'amarrador menys humà.
Cap mà té l'instint d'aferrar-se al seu coll
perquè és del món d'on tem caure.

També parlo de ports, com tots,
però les paraules es diuen i la ment es queda.
Visc amarrada en petxines
perquè les platges se m'esquerden.
Llenço al mar àncores de sorra.
No em deceben quan la corda se'm queda a les mans.